

Javaslat a filozófiatanári mesterképzés záróvizsgájának tematikájára

Filozófiatörténet

Platón (ideatan, természetfilozófia, lélekkritika, etika)

Arisztotelész (anyag-forma ontológia, természetfilozófia, etika)

Ágoston (történelemfilozófia, szentháromság-tan)

Bacon (a tudományos módszer)

Descartes (cogito, dualizmus, innatizmus, istenérvek)

Hobbes (materializmus, erkölccspszichológia, vallásfilozófia)

Spinoza (szubsztancia, test és lélek, szabadság, Isten intellektuális szemlélete)

Locke (innatizmuskritika, elsődleges és másodlagos minőségek, személyes azonosság, tudás)

Leibniz (monaszok, logikai alapelvek, tényigazságok és észigazságok, eleve elrendelt harmónia)

Berkeley (Locke-kritika, esse est percipi, immaterializmus)

Hume (szkepszis, okság, szubsztancia, én, ész és szenvedély, az istenérvek kritikája)

Kant (transzcendentális főkérdés, tér és idő, értelem és ész, antinómiák, az appercepció egysége)

Fichte (dogmatizmus és idealizmus, tudománytan)

Schelling (transzcendentálfilozófia, természetfilozófia, szabadságfilozófia)

Hegel (a rendszer, történelemfilozófia)

A jelenkori filozófiai problémafelvetései és irányzatai

Analitikus filozófia (a korai cambridge-i analitikus filozófia, a Bécsi Kör és logikai pozitivizmus, a késői Wittgenstein filozófiája, az oxfordi hétköznapi nyelv filozófia, mai áramlatok)

Egzisztencializmus (Kierkegaard, Jaspers, Sartre)

Fenomenológia (Husserl transzcendentális fenomenológiája, a késői Husserl, Heidegger és Sartre kapcsolódása a fenomenológiához, Lévinas és Merleau-Ponty)

Hermeneutika (Dilthey, Heidegger, Gadamer, Ricoeur, megértés és értelmezés, önmegértés, hermeneutikai kör, hermeneutikai szituáció, tapasztalat, fakticitás, történetiség, áthagyományozás, hatástörténeti tudat, applikáció, nyelv, dialogicitás)

Posztmodern (Nietzsche, Lyotard, Foucault, Derrida, Rorty)

A filozófia alapvető területei

Etika (deskriptív etikák: fenomenológiai irány/érték-etikák, analitikus metaetikák, kognitivisták és nem-kognitivisták/emozionista etikák; a normatív etika modelljei: transzcendentálfilozófiai, nyelvpragmatikai, decizionista, egzisztencialista, hedonizmus, utilitarizmus, szerződéselméleti, új erényetikák és kommunitarizmus)

Politikai filozófia (természeti és társadalmi (politikai) állapot, a társadalmi szerződés elmélete ill. szokások szerepe a társadalom kialakulásában, szuverenitás és hatalommegosztás, polgári társadalom és politikai állam, államforma és politikai rendszer, közvetlen és képviselői demokrácia)

Vallásfilozófia (a teológia mint diszciplína sajátosságai és viszonya a filozófiához, transzcendencia és immanencia, hit és ész, vallás és történelem viszonya, a valláskritika nagy történelmi típusai: a valláskritika megalapozása az újkor kezdetén és a felvilágosodás valláskritikája, a vallási értékek kritikai földolgozása a német klasszikus filozófiában és a marxizmus valláskritikája)

Ismeretelmélet (szkepticizmus, a tudás meghatározása: a Gettier-probléma és a tudás oksági elmélete; igazolás: fundacionalizmus és koherenzizmus, internalizmus és externalizmus; észlelés: oksági elmélet, az észlelés tartalmának értelmezése; apriori tudás; önismeret: a privilegizált hozzáférés problémája; naturalizált ismeretelmélet; indukció, statisztikai következtetés,

konfirmáció; tudományos törvény és tudományos magyarázat; a tudomány fejlődésével kapcsolatos problémák, tudományos realizmus

Alkalmazott filozófia

A „conditio humana”, az ember léthelyzete és az emberek közös rendeltetése; az emberi szabadság és a normák, célok, értékek rangsorának felismerési képessége mint az etikai alapkérdés értelmességének előfeltételei; kételyek az etikával szemben (szkepticizmus és nihilizmus); az erkölcs gyökerei és keletkezése; főbb etikai elvek: boldogulás/boldogság, kötelesség, felelősség, igazságosság.

Társadalmi igazságosság: a nagy társadalmi struktúrák (állam, jog, politika, gazdaság, közélet) intézményeinek etikai vizsgálata. A szolidaritás, a szubszidiaritás és a demokrácia elve, a közjó és a közösség jól-léte, emberi jogok, az igazságosság szférái (különböző igazságosság-fogalmak).

Korunk legsürgetőbb etikai kihívásai: a modern orvostudomány, a technikai civilizáció és a gazdaság által felvetett problémák (bioetika, ökoetika); a nemzetek fölötti viszonyok szociáletikája: a társadalmi fejletlenség problémái az etika szemszögéből (túlnépesedés, éhezés); a népek közösségének új világrendje (globalizáció); a technika és a tudomány felelőssége a következő nemzedékekért, a generációk közötti és a globális igazságosság.

Vallás a mai világban: a vallás és az erkölcs kapcsolata, a különböző világvallások és a keresztény irányzatok egymáshoz való viszonya, az ökumenizmus problémái, az ökumenikus gondolat vallási, erkölcsi és társadalmi vonatkozásai.